

Két hólnapi nap

Bányai János

Liza letörölte arcáról az utolsó könnycseppeket: az ablak tükrében, így, egyszerűbbnek látta arcvonásait, a homloka magasabb volt, szeme alatt széles árok húzódott, úgy, mintha féltene a partján meghúzódó zöld fűvet. Az ablak nyugodt folyóként tükrözte Liza haját: a sárgára festett, hosszúszerű széna színével és illatával elbódította a falakat, a lovas is, aki lehunyta szemét eszményi hatásán, — a nyugalom, amely a szoba levegőjében vetette meg ágyát, most dobos altatót vert.

Liza mozdulatlanul állt: az est nem tudta hatalmába keríteni, bármennyire erőlködött is.

Szobája a második emeleten volt. Mindenkinek azt mondta, hogy ez a szoba nem emlékezteti a gyermekszobára és ezért nem tudja sohasem megszeretni. Úgy élt már két hónapja itt, mintha sohasem hagyná el a szobát. Lehet, hogy ezért volt minden nap végtelenül hosszú. Később azonban rájött arra, hogy minden napnak két reggele van és két estje: ezért volt minden óra, minden perc kétszer olyan hosszú, mint ahogyan mindenki magában számolgatja az ébredés és elalvás közötti távolság apró részeit.

A város zaja nem hallatszott el eddig, mintha minden hang eltűnt volna, amott túl, a folyó másik oldalán. Ha mégis erre tévedt egy autó, az is elloholt, hangtalanul, mintha rosszat tett volna azzal, hogy erre járt. Liza ritkán nyitotta ki az ablakot: a szobában nem volt tükör és arcát csak az ablak üvegén láthatta. Egyszerű volt és szép.

„Jó volna a holdat egyetlen harapással lenyelni”, gondolta néha, de aztán kinevette magát.

Mikor először ment ki a házból, a lépcsők gyönyörűnek látszottak, de amikor visszafelé jött, nagyon is megszokottá váltak. Minden lépcső és minden lépcsőház egyforma, csak a házzámok különböznek. Egyik barátnője

szeretett volna hozzáköltözni. Előbb nagyon örült neki, de aztán valami ürügyet talált és — nem is vette észre — egyedül maradt. Később szerette volna helyrehozni, most már tudta, hogy egyedül van, de már késő volt. Voltak napok, amikor a bánat vörös körmeit Liza vállára tette és akkor értelmetlenül vált minden, minden amiből addig élt. „Nem baj” mondta Olgának, „én le tudok számolni mindennel”. Ezzel nyugtatta magát, de amikor Olga újra jelentkezett, nem akart neki semmit sem mondani, félt, hogy belezavarodik a beszédbe. Olga csúnyább volt mint ő, és ez bosszantotta. „Szeretnék olyan lenni, mint te”, mondta egyszer Olga. Liza nem tudott neki mit válaszolni, de úgy látszott, Olga nem is várta, felállt és cigarettát vett ki a zsebéből. Lizát megnyugtatta ez a mozdulat és másról kezdett beszélni.

Olga mutatta be Lizának Sándort. A fiú mindig választékosan, szépen volt öltözve és mozdulataiból határtalan nyugalom áradt. Lizának tetszett a fiú, de amikor megmondta Olgának, az félreértette és megharagudott rá. Ekkor tudta meg Liza, hogy Olga szereti Sándort. Aztán többé sohasem beszéltek a fiúról, elkerülték, mintha csak véletlenül tennék.

Amikor Sándor először ment fel Liza lakására, a lány kiábrándult belőle: fölényes volt, és fölényében megingathatatlan.

— Nem tudom megérteni azokat, akik nem tudnak mit kezdeni a testükkel — mondta Sándor.

Cigarettára gyűjtött és messze elfújta magától a füstöt.

— Az emberekből hiányzik a nagyvonalúság — mondta később.

A cigarettát mereven tartotta ujjai között, olyan fennséges mozdulattal, mintha apjára gondolt volna, meg a gyárra, amely éppen jókor égett le. Liza féltette magát, és szerette volna, ha Sándor most elmegy, mert végtelenül unta már mindezt.

A gyermekszobára gondolt, és arra, hogy mennyire hihetetlen volt számára a szabadulás. Pedig sohasem vágyott vissza. A kötelező uzsonna, a megszokott, de néha mégis jóleső tejeskávé, kiflivel. Az évente minden márciusban rendezett zsúr, amely a szülők felügyelete alatt folyt le. A vasárnapdélutáni séták, a mamával. Mindezt most végtelenül távol érezte magától. Zúgott a feje, ha rágondolt, a lábát mintha ezernyi tűvel szurkálnák: az utálat gögje vett rajta erőt ilyenkor, és a fal felé fordította az egyetlen családi fényképet, amit magával hozott. Liza ilyenkor egészen magasan érezte magát az emlékei fölött és ezért nem beszélt minderről, soha, senkinek sem.

— Jó lenne, ha elmennél — mondta Liza.

— Úgy — mondta Sándor és félrehúzta az ajkát.

— Nem szeretem, ha sokáig itt ülnek nálam.

— Miért hívtál?

Liza legszívesebben a föld alá süllyedt volna. Ez a stílusos kihívás annyira bántotta, hogy a legrosszabbat tudta volna most kívánni Sándornak. Szeme megvetően csillogott, de nem félt, hogy Sándor észreveszi. Felkapott egy könyvet és olvasni kezdte.

— Ha akarod, hallgathatod — mondta és hangosan folytatta az olvasást.

— Azt hittem, veled lehet komoly dolgokról is beszélni — mondta Sándor.

Liza felnézett, mert azt hitte, a fiú indulni készül. Sándor azonban csak ült, homlokán fölényes undor játszott a haj árnyékában — valahová messze bámult, mintha imádkozna. Liza abbahagyta az olvasást, félredobta a könyvet és fagyosan szólt:

— Tőled nem lehet megszabadulni?

Nem vette észre, hogy mennyire gyerekesen viselkedik. A gyermekkor, úgy látszik, még csak részben rohant el feje felett. Nem tudta, hogy miért fél; valami fekete hidegséget látott mindenkiben, aki közeledni akart hozzá;

Sáfrány
Imre
illusztrációja

a félelmet sohasem tudta másként elképzelni, mint sötét padlást, ahova csak a gyér sugarak férkőzhetnek be a cserepek között. A félelem ott lakozott valahol a kémények mögött, sunyin lapulva, hogy senki se láthassa meg, mert ha észrevennék, akkor elűznék. Azt hitte, hogy mindent, amit észrevesznek az emberek, kötelezően elúzik maguktól.

Az éjszaka a megszokottól jónéhány mérföldnyire kezdődött; a félálom, amelyből a mély alvásba szokott esni, most végtelenül sokáig tartott. A lovas leszállt víziószerű lováról és mozdulataival betöltötte az egész szobát. A falon csak a képráma maradt meg, a ló is eltűnt. Mély volt és zöldesvizű az a tó, amelybe ilyenkor belemerült — a távolban csak komorképű felhők voltak (az álmok mind színtelenek!); sohasem érezte a víz hőmérsékletét, azt hitte, hogy mindig egyenlő hőfokú, maga sem tudta, hogy milyen, mélyebben nem is érdekelte. Aztán, mintha a kályha kezdett volna úszni a melegség felé: a kályhák is szerencsétlenek, ha nem fűtenek bennük.

... „Ha megtörtént volna az, talán most mélyen aludnék, de így, így holnap újra kezdődik minden: keptelen leszek maugyni a meleg párnát, s aztán, mikor már elszédit az ágyamat, felkelek. Semmi sem történik. Az elbukottak hattyúdalát komponálom, mindennap, reggeltől estig. Ez egyszerű játék. relemielem a szekrényt, leejtem a páncra és aztán mar minden magától megy. A doobanastól az asztal csapódik majd fel a mennyezetre, mikor az visszaesik, a székek utánozzák, egyszerre, jól begyakorolt kórusként, végül az ágy következik, — aztán minden újra kezdődik. Egész napom abban a várakozásban mulik el, hogy valamelyik tárgy csak véletlenül rám-esik és szétzussa a fejemet, a meemet, a karomat, a lábamat. Így mégis van mire várnom, van miben hinni. Ez a várakozás éppen olyan, mint a szökésem volt: együgyű és végérvényes. Végül megint csak úgy erzem majd magam, mint a szökés pillanatától kezdve máig: az út, amelyen rohantam, szurke volt, körülötte homokpuszta és egy lélek sem járt rajta. Még mináig nem értem a szökésem végere: még egy nálnapi napra kell várnom, amikor majd mindennel igazságosan tudok leszámolni, de ki tudja ezt kívárni?...”

Megrezzent, kint szél fújt és a felszakadozott bádogtető kísértetiesen lebegett. A rejtelem benuzócot a szel hangjával és csorgesevel a szobáoa, és ettől kezdve nem tudott elaludni. Csak néhány ruhadarabot hozott magával a gyermekszobából és azok most elhagyták a szekrényt, az ablaknál sorakoztak fel és ott is maradtak (a szekrény ajtaja reggelig nyitva állt).

... „Nem turóm tovább!...” Mintha ismet a gyermekszobában lett volna. Megborzongott, újra látta a nyugalmas szintelen falat, a telezsúfolt szobát, amelyben ki tudja, hány évig élt. ... „Erthetetlen, hogy miért volt ennyire könnyű otthagyni. Mintha különös, tapadós, de néha kedves hálót téptem volna le magamról. Közönséges... Minden olyan közönséges volt.” Nem emlékezett arra, hogy mit mondott a mamának utoljára. Nem is tudta, hogyan váltak el. Vagy talán nem is kellett tőle elválni? Mindegy. Mináig messze voltak egymástól, csak most, amikor már semmi kapcsolatuk sincs egymással, most mintha közelebb érezné magához. „A mama közönséges kerítőnő volt, leendő férjéről beszélt, amit maga sem ismert, akit maga sem látott sohasem, csak tudta, hogy milyenek kell lennie.” A nevetes kitört a párnák közül. Magától, vizesésként. Liza nem ismert a hangjára. Azt monaják, hogy az ember, amikor nevet, melegséget érez a szíve körül. Liza hiába kutatott a melegség után. Talán nem is volt ez igazi nevetés. „Sándor mindenesetre megriele a mama izlésének. Talán ha együtt menénk el hozzá, szó nélkül vissza is fogadna.” Elúzte magától ezt a gondolatot. Így könnyebben lélegzett. Es ez volt a legfontosabb. Hogy könnyebben lélegezzen. „Az első nap.” Akkor azt mondta: „Holnap”. Ma csak ennyit tud mondani: „Az első nap.” Az volt életének legelső holnapja. Nem tudta megmagyarázni magának, hogy miért jutott eszébe az, hogy minden ember életében csak két holnap létezik.

Az egyiket már átélte.
És a másik?

A reggel mégis más volt, mint az eddigiek. Frissebb és mintha korábban kezdődött volna.

Ez a reggel a leszámolás óráit hozta magával. Liza sokáig állt a szobájában: a kerítés, hogy visszatérjen a gyermekszoba falai közé, csak abban a pillanatban merült fel, amikor eszébe jutott Sándor. Önkéntelenül is bezárta az ajtót; nem kívánt senkit sem látni ezen a napon.

... „Mintha minden újra kezdődne, újra indulna bennem. Ha feltenném magamnak a kérdést? Nem, nem. Ha ma is ott kezdődött volna a reggel, abban a halálarcú percben, mint mindig, talán feltehetném magamnak a kérdést...”

A szoba lassan úszni kezdett.

Senki sem tudhatta, hogy hova indult: az útját sem láthatta senki sem. Olyan volt ez az úszás, mint valami nagy várakozás az indulásra és csak megérkezésükor, kikötésükor tudhatta, hogy talán már órákkal, napokkal, hónapokkal ezelőtt elhangzott a kapitány indulást jelző füttyjele. Liza sétált a fedélzeten és így mintha gyorsabban repült volna az úszásnál. A szoba, mint szilárd uszály, határozott, kimért mozdulatokkal kavarta maga körül a vizet. A víz néha felcsapódott a fedélzetre és Liza fájni kezdett. Sem borzongás, sem reszketés nem futott át a testén, csupán annyit tudott, hogy fázik, fázik ezen az úton, de nem várt melegségre, tudta, hogy tavasz előtt úgy sem melegedhet meg.

A délután mégis elrontott mindent.

A hirtelen sötétedés elűzte az úszás vízióját.

Később valaki kopogtatott az ajtón.

Nem nyitotta ki: Tudta, hogy Sándor jött és nem akart arra gondolni, hogy Sándorral visszatérhetne a gyermekszobába. Olgára egyáltalán nem gondolt. A kopogtatás erőszakos volt és még akkor is hallotta, amikor Sándor már rég elment. Liza kinyitotta az ajtót: örült, hogy a levegőben nem fedezte fel Sándor formáját; örült, hogy a levegő könnyedén megtisztult.

Később a délután, ismét, ki tudja hányadszor, befordult az estbe. Hamarosan elaludt.

Még éjjél előtt felébredt és ekkor már bizonyosan tudta, hogy a másik nap, a második hólnapi nap, reggel, az első pirkadással kezdődik.

